

INTERVJU Helenca Pirnat Dragičević,
pravobraniteljica za djecu: Vršnjačko
nasilje ne bi trebale rješavati društvene
mreže niti “ulica“ Roditelje upućujemo da
problem vršnjačkog nasilja rješavaju u
okviru institucija koje se time bave /// Kako
prepoznati da je dijete žrtva nasilja /// Nije
svaki preventivni program ujedno i
kvalitetan program /// Dijete koje je
doživjelo nasilje u školi treba dobiti pomoć i
zaštitu, a dijete koje se ponašalo nasilno
također treba dobiti stručnu pomoć

Privatnost i upotreba kolačića

Pravobraniteljica za djecu Helenca Pirnat Dragičević / Foto: Ured Pravobraniteljice

Vršnjačko nasilje u Hrvatskoj je u porastu. Osim što tome svjedočimo prateći medije, pokazuje to i službena statistika. Pravobraniteljica za djecu **Helenca Pirnat Dragičević** istaknula je kako je u 2022. godini njezin ured zaprimio dvostruko više pritužbi za vršnjačko nasilje u školama i vrtićima nego godinu dana ranije. Bio je to i povod za naš razgovor s H. Pirnat Dragičević.

Ured Pravobraniteljice redovito upozorava na kršenja prava djeteta. Dosad ste objavili cijeli niz preporuka kako prepoznati i spriječiti nasilje. Imate li informacije koliko se institucije pridržavaju tih preporuka?

Svake godine u godišnjim izvješćima o radu koja podnosimo Hrvatskom saboru, a dostupna su i javnosti (putem web stranice), objavljujemo sve naše preporuke koje smo uputili različitim institucijama. Objavljujemo i ishode preporuka, odnosno jesu li i u kojem opsegu prihvaćene i realizirane. Praćenje ukazuje da je prihvaćeno oko četvrtina naših preporuka, ali neke od njih načelno i dugoročno, jer njihova realizacija traži dugoročne procese u promjeni sustava kao i osiguranje dodatnih financijskih sredstava. Iako ishodima nismo u potpunosti zadovoljni, ipak možemo reći kako ostvarivanje prava djece ide na bolje.

Često se događa da nakon nekog incidenta odnosno vršnjačkog sukoba u školi, roditelji na društvenim mrežama pokreću akciju protiv napadača i traže zaštitu za svoje dijete. Što biste savjetovali tim roditeljima?

Roditelje koji nam se obraćaju uvijek upućujemo u rizike objava na društvenim mrežama i uplitanja medija u događaje u koje su uključena djeca. Problem vršnjačkog nasilja ne bi trebala rješavati „ulica“ ni društvene mreže, već se on rješava u okviru postupanja nadležnih institucija te, u slučaju potrebe, uključivanja tijela koja nadziru njihov rad. Objave na društvenim mrežama i u medijima nerijetko krše pravo djece na privatnost i na dostojanstvo, a često su i jednostrane, jer nije objavljena cjelovita i objektivna informacija.

Najčešće je riječ o subjektivnim informacijama emocionalno preplavljenih roditelja. Događa se i da javnost, iako nema cjelovite informacije, svojim neprimjerenim komentarima u elektroničkim medijima pokreće svojevrstni „linč“ nad djetetom koje roditelji vide kao

nasilnika kao i nad njegovom obitelji.

Sve roditelje upućujemo da problem vršnjačkog nasilja rješavaju u okviru institucija koje se time bave te upozoravamo da su i prava djece koja iskazuju probleme u ponašanju i ponašaju se nasilno zaštićena propisima i međunarodnim dokumentima i njihovo kršenje može biti kažnjivo.

Razgovarajte svakodnevno sa svojom djecom

Kako roditelji mogu prepoznati da je njihovo dijete žrtva nasilja jer djeca o tome nerado govore?

Važno je da roditelji svakodnevno komuniciraju sa svojom djecom te da izgrade odnos povjerenja koji je ključan za dobru komunikaciju i uvid u djetetov život. Postoje i neki drugi znakovi, poput npr. promjena u ponašanju djeteta i/ili iskazivanju emocija, (povlačenje u sebe, slabiji školski uspjeh, poteškoće u pažnji i koncentraciji, odsustvo u komunikaciji, poremećaji spavanja i slično), koji mogu upućivati da je dijete izloženo vršnjačkom nasilju, a svaki roditelj koji je aktivno uključen u djetetov život vjerojatno će ih uočiti.

U slučaju sumnje i nedoumice, upućujemo roditelje da se obrate stručnjacima, a postoji i niz korisnih informacija o toj temi u stručnim člancima na internetu.

Kada je vršnjačko nasilje u pitanju, uvijek se govori o žrtvi. Međutim, pomoć treba i dijete koji je počinilo nasilje. Kako pomoći takvoj djeci?

Pojedina djeca se ponašaju nasilno jer ne znaju druge načine i ne barataju drugim mehanizmima kojima će zadovoljiti svoje potrebe i smanjiti svoju frustraciju. Stoga je važno djecu od najranijih dana usmjeravati i učiti ih samoregulaciji emocija te načinima zadovoljenja svojih emocionalnih potreba na asertivan način, kojim će zadovoljiti svoje potrebe, a pri tome neće ugrožavati tuđe.

Ovakvo ponašanje se uči primarno u obitelji, a može se značajno unaprijediti i putem uključivanja djece u programe razvijanja socioemocionalnih kompetencija u školi u okviru školske preventivne strategije. Važno je i da cijela uža i šira zajednica imaju jasan stav o neprihvatljivosti nasilja te je nužno da se na nasilje uvijek reagira.

Učitelje treba dodatno educirati da se mogu nositi s vršnjačkim nasiljem

Privatnost i upotreba kolačića

Nakon što se dogodi nasilje u školi, roditelji se često žale da su reakcije škole zakašnjele, obično se reagira tek nakon što priča dospije u medije. Imaju li naše škole dovoljno kompetentnih stručnjaka koji se mogu nositi s ovim pojavama?

Škole imaju kompetentne stručnjake za nošenje s vršnjačkim nasiljem, a to su učitelji i stručni suradnici. Važno je da učitelji i stručni suradnici budu dodatno educirani za određena specifična znanja i vještine, a isto je tako važna i kvaliteta preventivne strategije koja se provodi u školi. Ne smijemo zanemariti ni cjelokupno ozračje škole koje bi trebalo slati jasnu poruku o neprihvatljivosti svih oblika nasilja, psihičkog i fizičkog, onog kojeg čine djeca kao i onog koje čine pojedini djelatnici.

Kada govorimo o vršnjačkom nasilju, mnogi će odmah spomenuti preventivne programe koje bi škole trebale provoditi. Pojedine škole organiziraju različite radionice za djecu i roditelje, ali unatoč tome vršnjačko nasilje se i dalje događa i sve je okrutnije. Gdje je izlaz?

Nije svaki preventivni program ujedno i kvalitetan program. Program treba biti znanstveno utemeljen, trebaju ga provoditi stručnjaci, a mora predvidjeti i evaluaciju ishoda, odnosno način mjerenja postignutih promjena. Svaka škola ima svoju preventivnu strategiju u okviru koje je obvezno provođenje različitih preventivnih programa za različitu razinu prevencije. *Akcijski plan za prevenciju nasilja u školama od 2020. do 2024.* predviđa provođenje općih i posebnih preventivnih programa za djecu, roditelje i učitelje, ovisno o potrebama svake škole ili razrednog odjela.

No, osim preventivnih programa važan je i individuini pristup svakom učeniku, posebice onima s teškoćama u razvoju, problemima u ponašanju te onima koji su u svojoj obitelji izloženi pojačanim faktorima rizika. Toj je djeci često potrebna dodatna pomoć i podrška cijele zajednice.

I roditelje treba educirati da znaju razlikovati sukob od nasilja

Stručnjaci koji se bave djecom ističu kako se mnogi slučajevi vršnjačkoga nasilja koji se dogode u školi uopće ne prijave. Ravnatelji ne žele da njihova škola dođe u medije. Dijete koje je žrtva često se samo mora nositi sa svojom patnjom, što može uzrokovati brojne zdravstvene poteškoće u kasnijoj dobi. Kako to promijeniti?

Škole trebaju promptno reagirati na svako nasilje. Dijete mora znati kome se u školi u slučaju doživljenog nasilja može obratiti i tko će ga uistinu poslušati, a škola je dužna poduzeti određene mjere kao što je prijava nasilja vanjskim institucijama. Neprijavlivanje je propust u postupanju škola što tijela koja nadziru njihov rad trebaju utvrditi i sankcionirati.

Dijete koje je doživjelo nasilje u školi treba dobiti pomoć i zaštitu, a dijete koje se ponašalo nasilno također treba dobiti stručnu pomoć kao što se treba nositi s posljedicama za neprihvatljivo ponašanje. No, napominjemo da se suočavamo i s brojnim pritužbama roditelja koji sukobe među djecom vide kao nasilje i traže zakonsko postupanje. Stoga roditelje treba uputiti i educirati što su sukobi koji se rješavaju na razini škole, a što je nasilje koje traži uključivanje drugih institucija.

Osim fizičkog i psihičkog nasilja, sve je više elektroničkog (virtualnog) koje traje 24 sata dnevno. Može li se dijete i kako zaštititi od ove vrste vršnjačkog nasilja?

Vrijeme u kojemu djeca odrastaju obilježeno je novim tehnologijama. Virtualna komunikacija postaje primaran način komunikacije među djecom. Važno je da djeca steknu osnove medijske pismenosti već u vrtiću kako bi se znala sigurno i zaštićeno služiti novim medijskim tehnologijama. U fokusu trebaju biti preventivne aktivnosti, edukacija djece i roditelja te potreba roditeljskog nadzora nad aktivnostima djece na internetu.

Djecu treba poučiti o pravilima pristojnog ponašanja na internetu, ali i mogućnostima zaštite na internetu i prepoznavanju neželjenih sadržaja. Važno je da djeca znaju kome se mogu i trebaju obratiti u slučaju kada dožive bilo koji oblik nasilja na internetu. Također je potrebno da škola i druge institucije postupaju i u slučaju elektroničkog nasilja na način kako je predviđeno i za sve druge oblike nasilja.

Pritužbe nam šalju i djeca zbog različitih razloga

Godišnje dobijete veliki broj prijava u kojima se upozorava na kršenje prava djeteta. Koja prava djeteta se najčešće krše i tko su prekršitelji?

Tijekom 2022. zaprimili smo 1932 nove prijave, pritužbe, upita i zahtjeva u vezi povreda pojedinačnih prava djece. Iz godine u godinu bilježimo porast broja prijava. Najbrojnije su bile prijave koje se odnose na obrazovna prava i roditeljsku skrb, a potom slijede prijave u vezi nasilja i zanemarivanja djece.

U više od polovice slučajeva obratili su nam se roditelji djece, posebice majke. Obraćaju nam se i institucije, najčešće su to obrazovne institucije (škole i dječji vrtići), a obraćaju nam se i bake i djedovi, drugi djetetovi srodnici, susjedi, anonimni prijavitelji i drugi. Bilježimo i izravna obraćanja djece.

Djeca se pritužuju na neprimjeren odnos nastavnika, ponašanje udomitelja, odgajatelja ili prestrogu disciplinu u ustanovi u kojoj su smještena, neuvažavanje njihovog mišljenja o susretima s roditeljem s kojim ne žive, a ponekad traže i pomoć u rješavanju problema svojih roditelja koji se odražavaju na obiteljske odnose (npr. ostvarivanja prava na mirovinu, reguliranja boravka roditelja, razrješenja imovinsko-pravnih odnosa u obitelji ili nesuglasica i dr.).

Punih 20 godina u Hrvatskoj djeluje Ured Pravobraniteljice za djecu. Kada pogledamo unatrag, koja prava djeteta su se najčešće kršila u prvim godinama rada, a koja danas i što smatrate da je najveći uspjeh Ureda u protekla dva desetljeća?

Gledajući unatrag, prema skupni prava koja se najčešće krše, na prvom su mjestu osobna prava (unutar te skupine treba istaknuti dvije posebno zastupljene grupe povreda prava i to: povredu prava na život uz roditelje i roditeljsku skrb i povredu prava na zaštitu od nasilja i zanemarivanja djece), zatim obrazovna pa zdravstvena prava. Taj poredak je konstanta koja se ponavlja.

Broj prijava se kontinuirano povećava pa tako bilježimo postupanje po 52 pojedinačne prijave na samom početku rada, zatim 2004. godine skoro 500 pojedinačnih prijava, da bi taj broj danas porastao na skoro 2.000 prijava. No, ovdje govorimo samo o pojedinačnim prijavama. U promicanju prava djece, Ured intenzivno radi na razini općih inicijativa (preporuka).

Također smo inicirali brojne zakonodavne promjene. Svakako bih ovdje željela spomenuti i našu Mrežu mladih savjetnika (MMS), odnosno djecu i mlade koji su moji savjetnici i suradnici i s kojim se konzultiram o brojnim pitanjima važnim za djecu i mlade. Povećana je vidljivost našeg Ureda i ono što je još važnije, javnost je jače osviještena o pravima djece.

Tekstove iz serijala **"Vršnjačko nasilje i vaše dijete"** možete pročitati na sljedećim linkovima:

Postaje li vršnjačko nasilje sve okrutnije: Zlostavljanja je najviše među učenicima 4. i 8. razreda osnovne škole, a 71% učitelja ne reagira

Ispovijest Velikogoričanke čiji je sin bio žrtva vršnjačkog nasilja: Živimo u noćnoj mori u kojoj neki pomažu, neke nije briga, a "požar gasimo" tabletama

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u elektroničkim publikacijama Agencije za elektroničke medije.

✉ Subscribe ▼

Poveži se sa

Budite prvi koji će komentirati!

B **I** **U**   **[+]**

0 KOMENTARI

POVEZANE PRIČE